

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio V. Utrùm si Spiritus sanctus à Filio non procederet, adhuc ab illo
realiter distingueretur ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

principii non desumitur ex diversis conditionibus per se requisitis, & connotatis, sed ex ipsa formali ratione principiandi, quæ est una, & eadem, ut constat ex supra dictis.

96. **Obijcies 9.** Si utraque Persona Patris, & Filii requiretur per se ad productionem Spiritus Sancti, & hic procedat per voluntatem, sequeretur, Patrem producendo Filium intendere ei communicare ut Filio per se, & formaliter volitionem, quæ est ipsum principium Spiritus Sancti; sed hoc non est dicendum; ergo &c. Respondeo negando sequelam; neque enim ad rationem Filii in Divinis requiritur communicatio volitionis formaliter, & per se, sed solum Naturæ Intellectivæ, ut supra diximus, licet materialiter, & concomitanter ei etiam communicetur volitio; sicque hæc non communicatur Filio ut Filio per se formaliter, licet sic ei communicetur ut spiratori.

97. **Obijcies 10.** Virtus spirativa non accipit à Paternitate, & Filiatione vim aliquam producendi, sed solum rationem subsistendi; alioqui neque in Patre, neque in Filio esset tota vis spirativa, ut patet; atqui pura ratio subsistendi non variat per se productionem termini, cum non conferat ad rationem formalem producendi; eadem enim natura sub diversis suppositis, imò absque omni supposito, eundem effectum produceret; ergo &c. Respondeo virtutem spirativam non accipere à Paternitate, & Filiatione vim productivam, accipere tamen perfectam existentiam, & rationem subsistendi, non quæcumque, sed talem, ut sine illa omnino ei repugnet posse exire in actum spirandi.

98. **Obijcies 11.** Si Spiritus sanctus procederet à Patre, & Filio ut à duobus suppositis per se requisitis ad spirandum, sequeretur Patrem, & Filium esse magis similes inter se, quam sunt cum Spiritu Sancto; siquidem essent similes in spirando, seu virtute spirativa, quam non habet Spiritus Sanctus; sed hoc non videtur admittendum; ergo &c. Respondeo distinguendo sequelam: esse magis similes inter se, quam cum Spiritu Sancto, si sermo sit de similitudine in aliqua ratione notionali; concedo sequelam: si de similitudine in natura, quæ præcipue attenditur in Divinis, & quæ simpliciter significatur per nomen similitudo; nego sequelam: illud autem nullum est absurdum; neque enim variat similitudinem, neque impedit æqualitatem Personarum.

99. **Obijcies 12.** Ideo ad productionem Spiritus sancti requirentur duo supposita, quia Spiritus sanctus procedit ut nexus, & amor mutuos Patris, & Filii; sed ex hoc illud non inferitur; siquidem denominatio illa mutue reciprocationis formaliter est quedam relatio rationis in Amore Divino, quæ nullam importat intrinsecam perfectionem; imò neque potest esse conditio necessaria ad spirandum, cum sine illa possit integrè, & perfectè produci Spiritus Sanctus; ergo &c.

100. Respondeo primò negando minorem, & ejus probationem: falsò enim supponitur, rationem illam mutue reciprocationis esse quid rationis; nam nomine amoris mutui in præsentem intelligimus, aut terminum productum per voluntatem, nempe ipsum Spiritum Sanctum; aut volitionem, per quam ipse Spiritus Sanctus producitur; in utraque autè acceptione amoris ratio mutue reciprocationis est formalitas realis, ut patet; nam Spiritus Sanctus quidditative, & realiter respicit Patrem, & Filium tanquam duas Personas per eandem voluntatem, eademque dilectione se mutuo comple-

ctentes, qui respectus, sive relatio est quasi prædicamentalis, quatenus non est absoluta, & essentialis, prout supra diximus: Volitio autem, per quam procedit Spiritus Sanctus, est ordo transcendentalis, realis tamen, quo volitio ipsa respicit utramque Personam, tanquam objectum mutue dilectionis, & tanquam principium productivum ejusdem amoris, qui est Spiritus Sanctus, sicque nulla ibi datur ratio mutue reciprocationis, quæ sit quid rationis.

Respondeo secundò, dato, quod ratio mutue reciprocationis sit rationis, & non realis, adhuc illius fundamentum esse quid reale, quod sufficit; siquidem ab illo fundamento reali provenit in amore mutuo virtus, ut sit spirativus, & ita inde provenit, ut præcisa ratione mutue reciprocationis, Amor iste non sit spirativus. Advertes tamen hic, quando dicimus, Spiritum Sanctum esse mutuum Amorem, seu procedere per mutuum dilectionem, non esse intelligendam duplicem dilectionem ab una in aliam Personam, sed unam, & eandem simplicissimam, quæ cum sit à duobus Personis, & illà se invicem diligant, sortitur rationem mutui amoris, & dilectionis.

SECTIO V.

Virum Spiritus Sanctus, si à Filio non procederet, adhuc ab illo realiter distingueretur?

NAM ex præcipuis rationibus theologicis, quibus Patres Latini contra Grecos argumentabantur, ut probarent Spiritum Sanctum à Filio etiam procedere, erat, ut supra vidimus, quia si ab illo non procederet, neque ab illo distingueretur; Greci autem fatebantur, Spiritum Sanctum distinguere realiter à Filio; ergo etiam tenebantur fateri ab illo realiter procedere. Ut igitur vim hujus argumenti ostendant Scholastici, excitata est celebris hæc difficultas: An si Spiritus Sanctus à Filio non procederet, adhuc ab illo realiter distingueretur? Pro quo:

Advertes primò, in hac suppositione non queri, an esset adhuc hic Spiritus Sanctus; cum enim hic essentialiter includat respectum spirati ad Filium, quem tunc non includeret, quæstio destrueret suppositionem, supponitur enim, quod à Filio non procederet. Secundò, suppositionem procedere in casu, quo adhuc esset Deus, & conciperetur sine imperfectione; nam si supponatur, quod ei non repugnaret imperfectio, tolleretur proprius, & absolutus conceptus Deitatis. Tertiò, sensum quæstionis esse: an spectata perfectione Divini esse, si Spiritus Sanctus per impossibile à Filio non procederet, & adhuc darentur Filius, & Spiritus Sanctus, licet diversi ab his Personis, quæ de facto dantur, talis Filius, & Spiritus distinguerentur realiter inter se, supposito, quod inter illos non daretur ratio originis, sive productionis?

Resolutio negativa vera est, & tenenda cum D. Thom. 1. p. q. 36. art. 2. & lib. 4. contr. gent. cap. 24. & de Potent. q. 10. art. 5. Alex. 1. p. quest. 43. memb. 4. Albert. 1. p. q. 31. memb. 3. D. Bonav. in 1. dist. 11. art. 1. q. 1. Durand. in 1. dist. 11. q. 2. Agid. ibid. art. 1. q. 3. Argentin. in 1. dist. 11. q. 2. art. 2. Capreol. q. 1. art. 2. Marfil. in 1. q. 15. art. 3. ad 3. Ferrar.

Ferrar. 4. contr. gent. cap. 24. Caiet. Canar. P. Molin. 1. p. q. 36. art. 2. d. 3. P. Valent. q. sua 10. de Trinit. punct. 3. P. Vafq. 1. p. d. 147. cap. 4. P. Soar. lib. 10. de Trinit. cap. 2. P. Bellarm. tom. 1. lib. 2. de Christo cap. 26. P. Granad. tr. 10. d. 7. n. 5. P. Ruiz. d. 68. de Trinit. sect. 4. n. 2. P. Zuniga d. 11. dub. 3. P. Amico d. 27. n. 59. P. Arrub. d. 131. cap. 2. n. 4. P. Tamber. d. 4. q. 4. dub. 6. n. 2. & 5. P. P. P. 1. p. q. 36. art. 4. dub. 3. P. Martin. d. 30. sect. 2. P. Ariaga 1. p. d. 53. sect. 4. num. 23. P. Veken. d. 37. cap. 3. P. Compton. tom. 1. d. 66. sect. 4. n. 6. P. Rhodex. tom. 1. d. 6. q. 3. sect. 4. §. 2. quorum alii contrariam sententiam erroneam: alii periculofam in fide; alii improbabilem appellant: alii tamen, quorum unus est P. Vafq. eam ab omni gravi censurâ liberant, cum procedat ex suppositione impossibili, & eam defendat gravissima Scotistarum Schola.

105. Probatur primò authoritate Concilior. & Sanctor. Patrum apud Doctores citatos, quatenus in Divinis omnem distinctionem Personarum reducant ad rationem originis, & processionis; ergo sentiant, sublatâ origine, & processione Spiritus Sancti à Filio, tolli etiam eorum distinctionem. Probatur antecedens specialiter ex D. Gregor. Nyssen. lib. ad Ablabium, cujus verba explicat Bellarion Patriarcha Constantinopol. orat. pro unione cap. 6. ad finem sess. 25. Concil. Florent. ibi: *Eò distinguitur, inquit Nyssenus, Spiritus à Filio, quia per ipsum est; quasi diceret, quod cum ambo à primo sint, non sufficienter distinguerentur, nisi alter per alterum esset; ergo &c.*

106. Confirmatur primò ex eodem D. Greg. Nyssen. loco cit. ibi: *Per quod solum discerni alterum ab altero deprehendimus, nimirum eò quod credimus, aliud quidem causam esse, aliud verò ex causa, & ex eo quod ex causa est; ergo ex mente Nysseni totalis, & unica ratio distinguendi Spiritum Sanctum à Filio, est quia ab illo procedit tanquam à causa. Secundo, ex Joan. Theologo, qui in Concil. Florent. sess. 18. §. Dixi equidem, dicens ex sententia Patrum Gregorum, incommunicabilitatem provenire ex vi relationis; incommunicabilitatem verò idem omnino esse, ac realem distinctionem, & cum ea converti, concludit: *Sola relatio, inquit, apud omnes Græcos, & Latinos Doctores, divinâ processionis Personas multiplicat, ita ut non ullâ aliâ ratione, quàm vi relationis una Persona ab alia differat; ergo sublatâ relatione, quæ processionem multiplicet, nihil erit, quo Spiritus Sanctus à Filio differat.**

107. Probatur secundo ex illo celeberrimo principio à Conciliis, Patribus, & Theologis unanimi consensu inculcato, ac recepto, quod, *In divinis omnia sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio; sed si Spiritus Sanctus à Filio non procederet, nullam haberet ad Filium oppositionem relativam; siquidem hæc solum fundari potest in origine; ergo neque haberet distinctionem realem à Filio. Confirmatur à priori, quia, (suppositis principiis fidei) omnis distinctio, aut provenit ex limitatione, & imperfectione unius saltem extremi; aut ex oppositione; sed in Divinis non potest provenire ex limitatione, & imperfectione; ergo ex oppositione; sed hanc non haberet Spiritus Sanctus ad Filium, si ab eo non procederet; ergo neque ab eo distingueretur realiter.*

108. Dicunt cum Scot. distinctionem in Divinis provenire quidem ex oppositione, sed aut formali, qualis est oppositio relationis ad terminum; aut disparatâ, qualis est oppositio suppositi ad diversum suppositum. Sed contra, quia oppositio disparata idè est, quia datur inter extrema, quæ

Tom. 1.

sine oppositione formali distinguuntur; sed quæ sine oppositione formali distinguuntur, ex limitatione, & imperfectione fortiuntur distinctionem; idè enim in creatis omnia absoluta, ac distincta hanc habent oppositionem disparatam; hæc autem in divinis non habent locum; ergo &c. Accedit, quod hujusmodi oppositio disparata non sufficit inter generationem, & spirationem activam, ut inter illas detur distinctio realis; ergo neque sufficit inter generationem, & spirationem passivam, ut sic realiter distinguantur.

Probatur tertio ex perfectione Divina (& hæc est ratio principii supra appositæ,) quia unitas, & simplicitas pertinet ad perfectionem in Divinis, ubi per illam alia perfectio major, aut æqualis non excluditur; sed si Spiritus Sanctus à Filio non procederet, neque Filiatio excluderet spirationem passivam, neque hæc Filiationem; siquidem non opponerentur originativè, ut diximus; ergo ad perfectionem termini producti pertinet, quod simul sit genitus, ac spiratus absque distinctione reali; ac proindè Spiritus Sanctus non distingueretur à Filio realiter, si ab eo realiter non procederet.

Confirmatur primò, quia de facto ex parte principii generatio, & spiratio activa non distinguuntur realiter, quia non opponuntur originativè; sed ex parte termini in facta hypothesi; generatio, & spiratio passiva non opponerentur originativè; ergo non distinguerentur realiter. Secundo, quia generatio, & spiratio activa, quæ de facto non distinguuntur realiter, quia de facto non originantur, si per impossibile originarentur, in facta suppositione realiter distinguerentur; ergo è contra, generatio, & spiratio passiva, quæ de facto distinguuntur realiter, quia de facto realiter originantur, si per impossibile non originarentur, in facta suppositione non distinguerentur. Tertio, quia ex hoc principio Intellectus, & Voluntas in absolutis, & principium generativum, & spirativum in notionalibus, licet dicant conceptus, ac rationes formaliter diversas, & disparatas, non distinguuntur realiter, quia realiter non originantur; ergo ubicunque non datur origo realis, neque dabitur realis distinctio; sed in facta suppositione Spiritus Sanctus non procederet à Filio realiter; ergo à Filio realiter non distingueretur.

Oppositum tenent Henricus quodlib. 5. q. 9. Bonavent. in 1. dist. 13. q. unica a. 5. Scot. in 1. dist. 11. q. 2. Licher. ibid. Greg. q. 2. a. 2. Gabr. q. 2. a. 2. & 3. Aureol. in 1. dist. 11. art. 3. proposit. 4. Mayron. q. 2. Rubio q. 1. art. 2. Ocham. q. 2. Carthusian. in 1. dist. 11. q. 2. ad finem. Richard. art. unico q. 2. Palat. d. 3. Faventin. d. 38. & alii: pro quibus: Argues 1. ex D. Ansel. Epist. de process. Spirit. Sanct. cap. 2. ibi: *Quoniam, inquit, non dùm constat, quod Spiritus Sanctus de illo sit (id est de Filio,) & procedat, idè non est Spiritus Sanctus, nec Spiritus Sanctus est Filius; quia Filius nascendo habet esse de Patre, Spiritus Sanctus verò non nascendo, sed procedendo. Et cap. 4. sic concludit: Idè, inquit, non habet hic unitas illam consequentiam; quia pluralitas obviat, quæ ex naturitate nascitur, & processione. Nam & si per aliud non essent plures Filius, & Spiritus Sanctus, per hoc solum essent diversi: ubi totam diversitatem, & distinctionem inter Filium, & Spiritum Sanctum deducit ex diversitate procedendi, quatenus scilicet Filius nascendo, & Spiritus Sanctus procedendo originatur; sed hujusmodi processionem daretur, etiam si à solo Patre procederent; adhuc enim Filius ab eo nasceretur, & Spiritus Sanctus procederet; ergo &c.*

D d d d

Respondeo

112. Respondeo primò D. Ansel. in ea sententia non fuisse, ut manifestum apparet: tùm ex illo principio: *In divinis omnia sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio*: quod ipsi D. Ansel. tribuitur: tùm etiam quia infrà contrarium docet cap. 16. *Non est, inquit, Spiritus Sanctus prius de Patre, quàm de Filio, nec de Filio, quàm de Patre: nec maior, nec minor est existens de Patre, quàm existens de Filio; nec magis, nec minus est de uno, quàm de altero.* Undè: Respondeo secundò, D. Ansel. loco cit. loqui disputativè, & quidem in sententia Græcorum, explicando scilicet, qua ratione in ea procedebatur: siquidem quandiu non erat expressè definitum, Spiritum Sanctum procedere à Filio, aliundè, quàm à processione ab illo, querebatur inter illos distinctio, quam ipsi Græci fatebantur: an verò rectè quærent? Non id definit D. Ansel. imò oppositum docet, ut patet ex dictis.

113. Argues 2. In facta hypothesis adhuc Filius constitueretur Filiatione, & Spiritus Sanctus spiratione passiva; sed idem est distinctivum, & constitutivum rei; ergo Filius, & Spiritus sanctus adhuc Filiatione, & spiratione passiva distinguerentur, licet hic ab illo non procederet. Respondeo distinguendo majorem: adhuc Filius constitueretur Filiatione, & Spiritus sanctus spiratione passiva indistinctis realiter, & diversæ rationis à Filiatione, & spiratione, quæ de facto sunt; concedo majorem: ejusdem rationis, & realiter distinctis; nego majorem: nam de facto Filiatione est radix spirationis activæ, completque principium spirativum ut conditio, ratione cuius opponitur Spiritui Sancto, prout supra diximus: tunc autem talis non esset, sed haberet se ex parte termini simul geniti, & spirati; sicque non esset distinctivum adæquatum, sed inadæquatum ejusdem Personæ realiter.

114. Argues 3. Si Spiritus sanctus à solo Filio procederet, adhuc distingueretur à Patre, quia adhuc Pater constitueretur Paternitate, qua à Filio, & Spiritu Sancto distinguitur; ergo similiter, si procederet à solo Patre, adhuc à Filio distingueretur, quia adhuc Filius constitueretur Filiatione, qua à Patre, & Spiritu Sancto distinguitur. Respondeo hypothesim in antecedente factam dupliciter fingi posse: primò ita ut Spiritus sanctus non procederet à Patre, neque mediatè: secundò, ita ut solum ab eo non procederet immediatè. Si primo modo, tunc à Patre non distingueretur, sicut non distingueretur à Filio, ut diximus; eadem enim est ratio, ut consideranti patebit. Si secundo modo, negamus consequentiam; diversa ratio est, quia in prima suppositione, licet Spiritus non procederet à Patre immediatè, procederet tamen saltem mediatè, sicut nepos ab avo, sicque inter ipsum, & Patrem esset oppositio mediata sufficiens ad distinguendum illum à Patre; alioqui Filius producendo immediatè Spiritum sanctum, produceret etiam mediatè Patrem, & suum productorem, quod non minùs implicat, quàm si illum produceret immediatè; esset enim, & non esset prius, quàm Pater, ut consideranti patebit: at verò in secunda suppositione, cum Spiritus sanctus neque immediatè, neque mediatè à Filio procederet, nullo modo ab illo distingueretur.

115. Instabis: In prima illa hypothesis Spiritus sanctus distingueretur à Patre; & tamen non haberet cum Patre oppositionem relativam, sed disparatam; siquidem solum opponeretur relativè ei, à quo produceretur; produceretur autè à solo Filio, ut supponitur; ergo etià in secunda suppositione adhuc di-

stingeretur à Filio, cui opponeretur disparatè, licet non relativè, quia ab illo non procederet. Resp. negando minorem: neque enim illa oppositio esset tantùm disparata, sed directà, fundata in origine mediata procedentis, & producentis; qualis non esset illa inter Filium, & Spiritum sanctum, si hic ab illo non procederet; siquidem inter illos nulla esset oppositio directà, neque etiam mediata, sed omninò disparata, qualis de facto est inter generationem, & spirationem activam, quæ idè non distinguuntur realiter, ut supra diximus.

Argues 4. Generatio, & spiratio adhuc essent duæ processiones reales, ac diversæ; siquidem generari, & spirari sunt conceptus adæquati, & essentialiter diversi: tùm quia generatio est per modum naturæ; spiratio autem per modum voluntatis: tùm etiam quia generatio naturæ suæ est prima processio; spiratio autem secunda; ergo adhuc genitus, & spiratus, sive Filius, & Spiritus sanctus essent termini realiter distincti; siquidem processio diversa realiter naturæ suæ habet terminum realiter diversum.

Respondeo negando antecedens; nam cum inter generationem, & spirationem passivam nulla tunc daretur processio, nulla etiam daretur oppositio; ac proindè neque distinctio. Ad probationem dicimus generari, & spirari in Divinis esse conceptus adæquati, & essentialiter diversos diversitate reali, posita tamen oppositione; illa verò sublatà, esse conceptus adæquati, & essentialiter diversos diversitate formali: sicut de facto generare, & spirare sunt conceptus adæquati, & essentialiter diversi diversitate formali, non autem reali defectu originis, & oppositionis, ut diximus.

Neque obstat primò, quod generatio sit per modum naturæ; spiratio autem per modum voluntatis; nam etiam generatio activa est per modum naturæ, & spiratio activa per modum voluntatis; & tamen in Patre non distinguuntur realiter defectu originis; ergo idem eadem ratione esset in Filio, si ab illo non procederet Spiritus sanctus. Secundò non obstat, quod generatio sit prima processio; spiratio autem secunda; nam etiam intellectus in Divinis est prima potentia; voluntas autem secunda. Item generatio activa est prima processio; spiratio autem secunda; & tamen non distinguuntur realiter. Et hujus ratio est, quia illa prioritas, sublatà oppositione reali, solum denotat ordinem virtuales; quæ enim in creatis realiter, in Divinis solum virtualiter distinguuntur, si non obviat oppositio.

Argues 5. Si creaturæ per impossibile procederent à solo Patre, adhuc ab aliis Personis distinguerentur, manerentque constitutæ, & ab illis distinctæ; ergo etiam Spiritus Sanctus distingueretur à Filio, licet non ab illo, sed à solo Patre procederet. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est manifesta, quia creaturæ distinguuntur à Deo, non solum ratione alicujus oppositionis formalis, sed etiam ratione suæ limitationis, & imperfectionis, secundum quod nunquam possunt identificari Naturæ Divinæ: Undè per se non requirunt Trinitatem Personarum ad sui productionem, sed à Deo pendent, ut Deus est, tantquam à principio adæquato, à quo distinguerentur, etiam si per impossibile Deus non esset Trinus: at verò una Persona Divina non potest ab alia distingui ratione limitationis, aut imperfectionis, ut diximus, sed ratione solius oppositionis, quæ, sublatà ratione originis, tolleretur inter Filium, & Spiritum Sanctum, & in illa

tolleretur etiam distinctio.

120. Argues 6. Verbum, & amor creatus distinguuntur realiter, licet ab invicem non procedant; ergo idem dicendum esset de Amore, & Verbo Divino in facta suppositione. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio patet ex proximè dictis, quia verbum, & amor in creatis distinguuntur entitate sua ob limitationem, & imperfectionem: hæc autem cum non detur in Divinis, sola oppositio potest inducere distinctionem, ideoque illa sublatâ, tollitur etiam hæc.

121. Argues 7. Spiritus sanctus de facto non producitur à Filio, quâ Filius est formaliter, sed quâ spirator; alioqui principium spirativum non esset unum, sed duplex; constitueretur enim ex Paternitate, & Filiatione, quæ sunt rationes realiter distinctæ; & tamen de facto non solum distinguuntur à Filio, quâ spirator est, sed etiam quâ Filius est; alioqui quâ Filius est, esset idem cum Spiritu sancto: sicut Pater quia non distinguitur à Filio, quâ spirator est, est idem prout sic cum illo; ergo remanente in Filio sola oppositione disparatâ in ipsâ Filiatione, & sublatâ oppositione relativa in ipsâ spiratione activâ, adhuc Spiritus sanctus distingueretur à Filio.

122. Respondeo primò cum Thomistis negando minorem; dicunt enim communiter, Spiritum sanctum non produci, consequenterque non distinguî à Patre quâ Patre, & à Filio quâ Filio, sed ab utroque quâ sunt unus spirator; quia Paternitas, inquit, est constitutivum Patris, & distinctivum à Filio, non verò ab Spiritu sancto: & Filiatione est constitutivum Filii, & distinctivum à Patre, non verò ab Spiritu sancto, sicque existimant, non omne constitutivum esse distinctivum ab omni. Non placent, falso enim nituntur fundamento; siquidem ultimum constitutivum non potest non esse distinctivum; neque enim intelligitur, quomodo aliquid constituat Personam, & eam non distinguat ab eo, cujus non est constitutivum: præsertim, quia alioqui Paternitas, & Filiatione essent realiter idem cum Spiritu sancto, ut diximus, & sicut cum illo est idem ipsa Natura. Unde.

123. Respondeo secundò distinguendo majorem: Spiritus sanctus non producitur à Filio, quâ Filio (idem est de Patre, quâ Patre,) tanquam à principio quo formaliter; concedo majorem: tanquam à principio quod; nego majorem: nam Filiatione, & Paternitas complent principium spirativum quod; hoc enim ut tale sit supponitur subsistens Paternitate, & Filiatione. Unde concedimus etiam Spiritum sanctum distinguî à Patre quâ Patre, & à Filio quâ Filio; negamus tamen hanc oppositionem esse disparatam; licet enim non sit imdiata; & veluti formalis; nam prout sic opponuntur ut unus spirator mediâ spiratione activâ; est tamen mediata, & radicalis; siquidem principium quod, si tale est essentialiter, non opponitur disparatè, sed essentialiter suo termino in ratione principii, & termini: nam oppositio disparata est illa, quæ provenit à limitata entitate rei, etiam conclusa ratione principii; hæc autem oppositio Patris, & Filii cum Spiritu sancto, non provenit ex limitatione, neque si tolleretur ratio principii, ibi daretur.

124. Instabis: Essentia Divina est radix virtualis in Patre Paternitatis oppositæ immediatè, & formaliter Filiationi; & tamen non ideo Essentia opponitur Filio mediatè, & radicaliter; ergo etiam licet Filiatione, & Paternitas sint radix spirationis

Tom. I.

activæ, non ideo opponuntur radicaliter, & mediatè spirationi passivæ. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia Essentia ita est radix, & postulat Paternitatem, ut etiam sit radix, & postulet Filiationem, imò & spirationem passivam, cum quibus ob suam infinitam capacitatem postulat identificari, sicque nullam habet cum illis oppositionem: at verò Paternitas, & Filiatione ita sunt radix, & postulant spirationem activam, ut excludant passivam; cum qua non postulant identificari, cum sint perfectiones secundum quid, & relativæ, sicque illam excludunt, ut diximus, ideoque cum illa habent oppositionem saltem mediatam, & radicalem.

Argues 8. Petrus, & Paulus distinguuntur realiter inter se; & tamen inter se nullam habent oppositionem; ergo licet in facta suppositione Filius, & Spiritus sanctus non opponerentur, adhuc realiter distinguerentur. Respondeo negando consequentiam; neque enim urget exemplum creaturarum, in quibus non repugnat imperfectio distinctionis oriri ex propria earum limitatione, sicut & aliæ multæ imperfectiones, quin opus sit pro earum distinctione ad oppositionem recurrere, ut opus est in Divinis, in quibus omnia sunt idem, ubi non obviat relationis oppositio, ut diximus.

Argues 9. Filius adhuc tunc generaretur, & non spiraretur, & Spiritus sanctus spiraretur, & non generaretur; sed generari, & non spirari, & spirari, & non generari involvunt contradictionem, qualis est: esse genitum, & non esse genitum: esse spiratum, & non esse spiratum: nam si quod generatur, spiraretur, esset non genitum; & si quod spiratur, generaretur, esset non spiratum, idem enim valet spiratum, atque non genitum, & genitum, atque non spiratum; quæ contradictoria non possunt de eodem affirmari; ergo Filius, & Spiritus sanctus adhuc in facta suppositione distinguerentur.

Respondeo primò cum aliquibus, tunc illas duas processiones passivas solum distinguendas esse virtualiter intrinsecè; siquidem essent capaces illorum prædicatorum contradicentium, quæ cum sola distinctione virtuali intrinseca in Divinis salvari possunt, ut alibi diximus: inde tamen non inferri distinctionem realem inter Filium, & Spiritum sanctum, quod debebat probare argumentum.

Respondeo secundò cum P. Arriaga cit. n. 28. dato, & concessio, quod sola distinctio virtualis intrinseca sufficiat ad salvanda illa contradictoria, sicque ex hac ratione argumento satisfiat, malè distinctionem illam virtualem admitti inter Filiationem, & spirationem passivam in facta suppositione. Patet, quia tunc nulla prædicata realia contradictoria convenirent Filiationi, quæ non etiam convenirent spirationi passivæ; siquidem tunc Filius, & Spiritus sanctus essent idem realiter; ergo tunc realiter Spiritus sanctus prodiret per Intellectionem, & Filius pervolutionem; ergo nihil realiter affirmaretur de uno, quod non de alio realiter affirmaretur; consequenterque non eis convenirent prædicata contradictoria.

Dices: Ipsa Filiatione diceretur prodire per Intellectionem, & non pervolutionem; & è contra spiratio pervolutionem, & non per Intellectionem; ergo jam prædicarentur realia contradictoria de una, & non de alia. Respondeo cum eodem P. Arriaga, negando antecedens: quod enim dicimus de Filio, & Spiritu sancto, dicimus etiam

D d d d 2

de

de Filiatione, & spiratione passiva; in ea enim suppositione tam Filiatio quam spiratio prodirent realiter ab eodem principio; siquidem tunc Intellectio, & volitio non distinguerentur neque virtualiter; nam ideo nunc præcisè distinguuntur, quia secunda Persona realiter procedit per Intellectionem, & non per volitionem; hæc autem ratio tunc cessaret, quia nihil esset realiter procedens per Intellectum, quod etiam non procederet per voluntatem; sicque neque Intellectio, & Volitio; neque Filiatio, & processio inter se virtualiter distinguenterentur, sed præcisè eo tantum modo, quo de facto distinguimus cognitionem divinam de Petro possibili à cognitione de Paulo possibili, id est ratione nostra per comparisonem ad diversas creaturas.

130. Argues 10. Implicat, eundem terminum produci duabus productionibus adequatis; alioqui neutra esset adequata; hæc enim est illa, quæ posita, vel sublata, ponitur, vel tollitur terminus; non autem ita poneretur, vel tolleretur terminus, si posset produci duplici productione adequata; siquidem cum vi unius poneretur, non poneretur vi alterius, cum jam supponeretur positus; & cum altera tolleretur, non tolleretur ipse terminus, cum vi alterius supponeretur conservatus; ergo implicat eandem Personam produci generatione, & spiratione simul, quæ sunt duæ productiones adequatæ tendentes ad terminos totales diversos; consequenterque adhuc Spiritus sanctus distingueretur à Filio.

131. Respondeo negando consequentiam, & ejus probationem; licet enim generatio, & spiratio passiva de facto sint duæ productiones adequatæ distinctæ inter se, quia una habet suum terminum realiter distinctum ab alia; non ita essent in facta hypothesi, in qua sicut una foret Persona æquivalens duabus Filiis, & Spiritus sancti, ita una foret productio æquivalens duabus generationis, & spirationis. Unde sicut neutra ab alia præcisè esset sufficiens productio illius termini, qui simul esset Filius, & Spiritus sanctus, adequatè sumpti, ita neutra ab alia præcisè esset productio adequata, sed inadæquata talis termini.

132. Argues 11. Generatio, & spiratio sunt duæ productiones hypostatice; siquidem per hanc producit hypostasis Spiritus sancti, & per illam hypostasis Filii; sed implicat, duas productiones hypostatice tendere ad unum terminum; nam productio hypostatica tendit ad subsistens per se, sicque ad terminum per se distinctum; alioqui non ad subsistens per se, sed ad existens in alio tenderet, cum illud hoc excludat; ergo implicat, eas tendere ad unum terminum; consequenterque Filius, & Spiritus sanctus adhuc in facta suppositione distinguerentur.

133. Respondeo negando majorem, falsè enim supponitur, generationem, & spirationem in facta suppositione fore duas productiones hypostatice; essent enim una tantum terminata ad unam, eandemque indivisibilem Personam, quæ simul esset genita, & spirata. Unde ad probationem dicimus, in eo casu per generationem non fore producendam hypostasim Filii distinctam ab hypostasi Spiritus sancti, sed unam, & eandem æquivalentem ambabus; sicque non sequi, tunc producendam unam hypostasim in alia, quia non duæ producerentur, sed una indivisibilis per unam indivisibilem productionem.

134. Argues 12. In facta suppositione spiratio acti-

va, aut esset in solo Patre; aut in Patre simul, & Filio, in hoc tamen sine munere spirandi: si primum; ergo Filius ab illa distingueretur realiter, quin cum illa haberet oppositionem relativam; neque enim Filius procedit à Patre ut spirante, sed solum ut generante; ergo sicut in hac, ita in supra facta suppositione poterit dari distinctio realis sine oppositione relativa; consequenterque Spiritus sanctus distingueretur realiter à Filio, licet ab eo realiter non procederet. Si secundum; ergo Filius distingueretur realiter ab Spiritu sancto, quin hic ab illo procederet; siquidem cum Spiritus sanctus sic distingueretur à Patre à quo procederet, & ab spiratione activa per quam à Patre procederet, etiam sic distingueretur à Filio, licet ab eo non procederet, utpotè in quo talis spiratio per identitatem reperiretur; ergo &c.

Respondeo admittendo hypothesi, quod spiratio activa aut esset in solo Patre; aut in Patre simul & Filio, in hoc tamen sine munere spirandi; ex nullo hoc capite sequi, Spiritum sanctum distinguendum esse à Filio, si ab illo non procederet. Patet, quia in primo eventu, aut spiratio activa esset virtualiter intrinsecè distincta à Paternitate; aut omnino indistincta: Si primum, bene poterit Filius ab illa realiter non distingui, licet sic distinguatur à Paternitate; siquidem ab hac realiter distinguitur, & non ita distinguitur à Natura, sed solum virtualiter; ergo sic virtualiter posset distinguere ab spiratione activa, sicque argumentum non procedit. Si secundum, ipsa spiratio activa esset ipsa productio Filii, & Spiritus sancti, denominando unum genitum, & alium spiratum, ad eum modum, quo idem actus, qui simul esset amor Dei, & odium peccati, simul respiceret Deum, & peccatum, unique tribueret denominationem amati, & alteri odio habiti; sicque similiter in ea hypothesi eadem virtualiter relatio posset respicere Filium ut genitum, & Spiritum sanctum ut spiratum, ex quo constat spirationem activam habere oppositionem realem cum Filio, sicut illam habet Paternitas, à qua procedit, utpotè quæ ab illa esset indistincta, ut supponitur.

In secundo autem eventu, quo scilicet spiratio activa esset in Patre simul & Filio, in hoc tamen sine munere spirandi, tunc talis spiratio distingueretur à Filio virtualiter intrinsecè, in quo eventu Spiritus sanctus posset distingui realiter ab spiratione activa, siquidem hæc in Patre esset principii talis Spiritus sancti; non ita tamen realiter distingueretur à Filio, quia in Filio non esset principium Spiritus sancti, neque cum illo haberet oppositionem; sic enim Filius de facto distinguitur realiter à Paternitate, & cum illa habet oppositionem; non ita tamen opponitur, neque distinguitur ab Essentia, licet hæc cum illa sit idem, & solum distinguantur virtualiter intrinsecè; sicque argumentum non probat.

SECTIO VI.

De Nominibus, quæ Spiritui Sancto tribuuntur.

TRIA potissimum sunt nomina, quibus in Scriptura, Conciliis, & Sanctis Patribus significari solet tertia Trinitatis Persona. Primum dicitur Spiritus Sanctus, sic enim habetur, & appellatur à Christo Domino.